

A DUNA KÉPEZI HAZÁNK ÉLETERÉT, EZT KELL HATALMUNKBA KERÍTENI...

(SZÉCHENYI)

Tisztelt OLvasó!

Szeretném megosztani a magyar hajózás történetének egy-egy morzsáját Veled, egy olyan úton haladva, melyet többek között Horváth Péter, Horváth Imre és ifj. Horváth Imre hajóskapitányok és Horváth József hajóskapitány -akit atyai jóbarátként tisztelhetek-, tapostak ki előttem. Az a szándék vezérel, hogy a magyar hajózás hétköznapi kis történetei és nem hétköznapi szereplői ne vesszenek a feledés homályába. Sajnos kevés a személyes élményem, de édesapám Pásztói József hajóskapitány annál többel rendelkezik.

Az Ő és édesapja Pásztói-Psóra József haditengerész gépész altiszt - M.F.T.R. gépüzemvezető elbeszéléseit, élményeit szeretném megosztani Veled. Jómagam az újpesti MAHART házban nőttem fel és volt szerencsém Apám számos kollégáját, barátját ismerni, olyan embereket, akik azóta már a hajózás történelmének részévé váltak - Loós László , Skerletz Ervin , Kaposi Dezső , Horváth Árpád hajóskapitányok ...

Elsőként egy olyan történetet mesélnék el, amelyik 60 évvel ezelőtre datálódik, Apám, Nagypám és egy elfeledett vagy csak kevésbé ismert haditengerész tiszt

Görgéy Richard kapcsolatáról szól.

Pásztói József hajóskapitány

M. Kir. Nemzeti Szabadkikötő és Tengerhajózási Vállalat

Igazgatóság: V., Dorottya-u. 2. — Telefonszám: 187—823. Levélcím: Budapest 4. fiókberlő. Sürgönycím: Puntfranc Budapest. Kikötőtelep: Budapest (Csepel). Kikötő-főút. Telefonszám: 146—080. Levélcím: Budapest 88. Sürgönycím: Puntfranc Budapest. Postatakarékpénztári csekkszám: 85.822. — *Fióktelepek:* Komárom Kikötő, Komárom, Ferenc József-rkp. 1747. Levélcím: Komárom, postafiók 4. Sürgönycím: Puntfranc Komárom. *Ujvidék Kikötő,* Ujvidék. Levélcím: Ujvidék postafiók 312. Sürgönycím: Puntfranc Ujvidék. Bezdán kikötő: Bezdán. (átvétel és beszerzés alatt). *Ügyvezető-ség:* Elnök: Dr. Péteri Ödön áll. titk. Igazgató: vitéz Bornemisza Félix m. kir. korm. főtan. Kikötőtelepvezető: nemes Spöner Sándor ig. h. m. kir. korm. főtan. Kereskedelmi főosztály vezetője: vitéz Vináry Ödön f. Forgalmi főosztály vezetője: Görgéy Richard tan. Műszaki főosztály vezetője: Zsigmond Imre ig. h. Komáromi fióktelep vezetője: nemes Ligárt Béla int. Ujvidéki fióktelep vezetője: Szeibert Lajos titk.

GÖRGEY RICHARD
A SZÁMÚZÓTT TANÁCSOS

Trianon után a megváltozott magyarországi politikai, gazdasági, katonai háttér miatt újra kellett írni a magyar hajózás lapjait. Elvesztettük Fiumét a magyar tengeri kikötőt a kereskedelmi-, és (az osztrákokkal közös) hadiflottánkat.

Az egykori hadi-, és kereskedelmi tengerészek újrateremtették a magyar tengerhajózást, felhasználva hazánk „életerét” a Dunát, létrehozva egy Duna-tengerjáró flottát.

A Monarchia felbomlásával a vám és pénzügyi viszonyaink is jelentősen megváltoztak, ehhez adódtak a kikötők magas illetékei. A helyzet megoldására Csepelt tengeri kikötővé fejlesztették.

Ezek az elkötelezett hajósok feltámasztották poraiból a magyar folyam-, és tengerhajózást. Azután jött a következő sorscsapás , a második világháború és e remek emberek többségének kegyetlen nélkülözés, és volt akinek a halál jutott osztályrészül a háború utáni új „rendben”. Ismerjük Lucich Károly cs. és kir. sorhajókapitány tragédiáját, vagy Bornemisza Félix fregatthadnagy szomorú sorsát, melyet a második világháború utáni zavaros időkben kellett elszenvedniük.

Hasonló sors jutott egy másik, kevésbé ismert haditengerész tisztünknek, Görgey Richardnak.

Görgey Gager Richard 1908-ban volt végzős növendéke a Tengerészeti Akadémiának Fiumében. Haditengerész életútjáról az összeomlásig, nem találtam dokumentumot, a neve 1919.-ben kerül előtérbe.

Kun Béla nem túl dicsőséges tanácsköztársaságát megelégtelve 1919. június 24.-én kitört a „haditengerész ellenforradalom”. A Hadügyi Népbiztosság igyekezett a hatalmának védelmére a folyami haderőt is mozgósítani és Dunaőrséggént vagy Vörös Dunai Hajórajként aposztrofálni. A hajóraj hadi tevékenységére nem térnék ki, de megjegyezném, hogy a szolgálat normális ellátását a cs. és kir. haditengerészeti szolgálati szabályzat biztosította. Június 24.-én az Óbudán állomásozó egységek a Maros monitor és a Pozsony őrnaszád vezetésével behajóztak Budapestre és több lövést adtak le a Szovjet-házra. Másnap a Lajta monitor és a Komárom őrnaszádot fogadta heves támadás mikor csatlakoztak a „lázadókhöz”.

A hajóraj Dunapentelén majd Paksnál csapott össze a vörös erőkkel. Ebben a küzdelemben halt hősi halált Mahr Jenő sorhajóhadnagy és Csicsery László sorhajóhadnagy. A hajórajt Zemplén Szilárd korvettkapitány és legkiválóbb tiszt társai vezették, Böhm Cosimus korvettkapitány, Mahr Jenő, Csicsery László, Mindszenty Árpád és **Görgey Richard** sorhajóhadnagyk. A tengerészeket Baján internálták a szövetséges erők¹, - a proletár hatalom a „megsemmisítésüket” helyezte kilátásba. 1920. után a tengerészet a révkapitányságok és a folyamőrség keretein belül élt tovább.

Görgey Richard neve a M.F.T.R. Hajóoszték „Gróf Széchenyi István” Köre által kiadott Magyar Folyamhajózási Évkönyvek lapjain tűnik fel. A M. Kir. Nemzeti Szabadkikötő és Tengerhajózási Vállalat igazgatója: vitéz Bornemisza Félix főtanácsos, a Forgalmi osztály vezetője: **Görgey Richard** tanácsos. A csepeli szabadkikötő működését, a hajózás folytonosságát a háború végéig igyekeztek fenntartani.

¹Zemplén Szilárd terve a szegedi fehérekhez való csatlakozás volt, az ANTANT azonban Vernon Haggard kapitány parancsára internálta a hajók személyzetét.

A Magyar Folyamhajózási Évkönyv még 1944.-ben is két 1100 lóerős csavaros vontatót említ „szaporulatként” a M.F.T.R.-nél. Megjegyzem a M.F.T.R. elnöke Wulff Olaf ny. m. kir. folyamórvezérőrkapitány, és néhány ismert tengerész aki az ő munkáját segítette: Szelke Árpád, Roediger-Schluga Miklós, Scholtz Andor ny. folyamörtörzskapitány.

A második világháború alatt a Dunát a szövetségesek elaknásították, a Brit Királyi Légierő 1400 mágneses indukciós aknát telepített. Az aknamentesítés gőzerővel haladt, 1948.-ban hivatalosan is befejeződöttnek tekintették az aknamentesítést. Ennek ellenére még több hajó felrobbant, aknára futott, a legelhíresültebb a Dömös tragédiája (1951. június 22.)²

A háború alatt felrobbant hajók roncsait az úgynevezett „kiemelő” csoportok emelték ki a Duna medréből. És itt tűnik fel ismét **Görgey Richard** neve. Az egyik ilyen emelőcsoport vezetője nagyapám **Pásztói-Psóra József** volt, és az ő irányítása alatt kezdte hajós pályafutását édesapám Pásztói József műszaki matrózként.³ Itt ismerte meg a szintén matrózi beosztásba száműzött egykori haditengerész tisztet, m. kir. tanácsost Görgey

Emelő csoport 1948.-49.
Jobbról a harmadik Pásztói József.

Richardot.

Az egykoron haditengerész altisztként szolgált Pásztói-Psóra József természetesen igyekezett mindenben segíteni egykori bajtársát, felettesét és a megüresedő őrnöki pozícióba helyezte. Ennek ellenére Görgey Bácsi – így hívták a fiatal matrózok -, korát meghazudtolva a legkeményebb munkákban vett részt és keményen megragadta a gugorarudat.

Géppuska a kerékdobon.
A kereskedelmi flotta is
hadiszolgálatot látott el.

³Idézet Csapai Lajos írásából:

Pásztói József hajóparancsnok így emlékszik a „Komárom” gőzös kiemelésére:

„Mivel a gőzös nem fért volna az emelőtagok közé, a bűvár először mind a két kerékdobot lerobbantotta s csak ezt követően engedhettük rá az emelőtagot a hajóra. Néhány kellemetlen pillanat is akadt, de szerencsére csak a munkák befejezésénél. Gugorázás (=csörlőzés) közben hirtelen üres lett a kötél és valamiben elakadt a mederben, rászédésnél pedig egy aknát emelt ki. Olyan volt, mint a fürdőszobában a hengeres vízmelegítő. Kibójáztuk a helyét és később jöttek a tűzszerészek...”

A fent említett Komárom gőzös hadi szolgálatban, mint aknakereső hajó futott aknára. (1944. június 6.-án). A Komárom kiemelésénél Görgey Richard még a csoporttal dolgozott.

Különösen nehéz kiemelés volt, mivel a hajó keresztben feküdt a mederben, és a kiemelő tagokkal (ez két megerősített, vas traverzekkel összekötött 700 tonnás uszályból állt) is keresztben kellett a hajó fölé állni. Ezt több horgonnyal „manőverezték be”. A hajó széles is volt, ezért a lapátkerekeket és kerékdobokat bűvár segítségével lerobbantották és a part melletti zátonyra vontatták. A kiemelést követően a hajót Újpestre vontatták és a tagokban hagyva bontották szét. A kevésbé rongálódott hajókat a csoportban dolgozó hajóácsok úszóképessé tették és úgy vontatták valamelyik hajójavítóba, ahol szétbontották.

Következő és egyben utolsó közös munkájuk az Árpád gőzös kiemelése volt, mely hajó Vénéknél futott aknára. Az akna a kazántér

² Csapai Lajos : Dömös a végzet hajója (a KALOCSAI NÉPLAP 10 részes sorozata)
<http://www.freeweb.hu/ordas/knint/neplap/kn2004/Domosrob.html>

alatt robbant, az egyik kazán kirepült és a roncsból távolabb feküdt, először ezt emelték ki, majd a test következett.

A csoport különböző rangú és beosztású hajósokból verbuválódott, 1948.-ban a hajóshadnagyai ill. kapitányi tanfolyam végzőseiből osztottak be gyakorlatra hajósokat

(Tóth Vince hkpt., Polónyi László hkpt., Ottó Antal hkpt.), a felső szakasz kormányosaiból, uszálykormányosaiból (a Gönyüiek), és a „leminősítettek” – Görgey Richard tanácsos és Kern István partikormányos, valamint az újoncok, Pásztói József két matróz társával.

Görgey Richard és Nagypám között baráti viszony alakult ki, így volt alkalma Apám társaságában budai lakásában meglátogatni ahol feleségével élt. (Akkor még nem lakoltatták ki!) Egy ilyen látogatás alkalmával mesélt a tengerész éveiről, az összeomlás utáni évekről, Horthy Miklóssal való barátságáról (szabad bejárása volt a már kormányzó Horthy Miklóshoz) és megmutatott számos fotográfiát hajós múltjából. 1949 telén elváltak útjaik, Apám 1950-ben bevonult sorkatonai szolgálatra, a kiemelő csoportok munkáját átvették a szovjet emelők (a hajók vas és acél anyaga jelentős értéket képviselt) és korszerűbb gépekkel hatékonyabban dolgoztak. Nagypám 1953.-ban nyugdíjba vonult és távol a Dunától Mórton élt haláláig. Görgey Richard további sorsa ismeretlen

Pásztói Róbert

Forrás: Pásztói József hajóskapitány

Csapai Lajos:Dömös a végzet hajója

Csonkaréti Károly:Hadihajók a Dunán

Magyar Folyamhajózási Évkönyv (1942,1944)

www.kuk-kriegsmarine.at

Pásztói-Psóra József

Pásztói József hkpt.

Roncs a tagok között